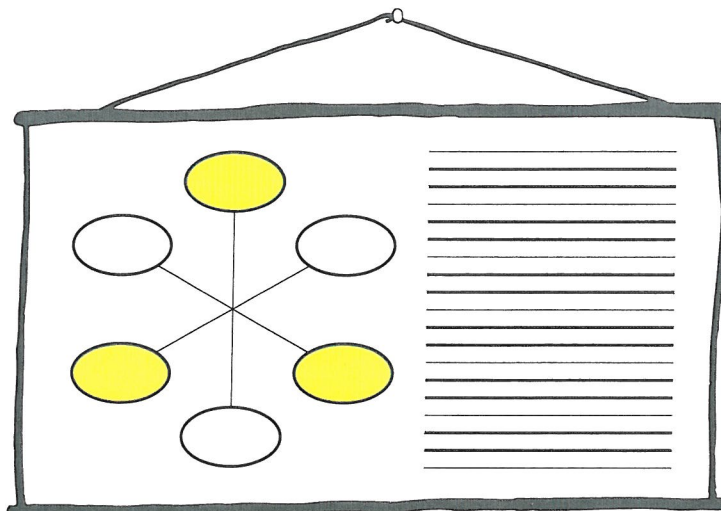


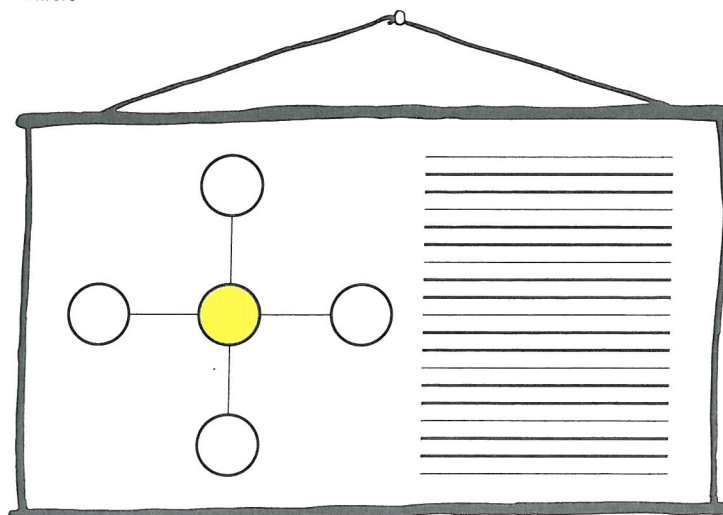
TABLICE GRAMATYCZNO ORTOGRAFICZNE

mgr Ewa Rutkowska

PRZYKŁADOWE ĆWICZENIA



Awers



Rewers



W nauczaniu początkowym duże znaczenie odgrywają środki dydaktyczne, które umożliwiają działania uczniów na modelach, grafach i tabelach.

Tablice gramatyczno - ortograficzne przygotowano z myślą o nauczycielach klas 1 - 3, którzy - jak wykazuje praktyka szkolna - często w nauczaniu dzieci wykorzystują różne schematy. Wykorzystywanie ich na lekcjach służyć ma nauczycielowi do skutecznego organizowania kształcenia a uczniom do skupiania uwagi, poznawania zagadnień, rozwiązywania problemów, uogólniania, wykonywania ćwiczeń i samokontroli wykonanej pracy.

Istotą stosunkowo prostych schematów prezentowanych na Tablicach jest możliwość stosowania i wielokrotnego wykorzystywania ich do różnorodnych ćwiczeń związanych z edukacją polonistyczną w zakresie treści programowych klasy pierwszej, drugiej i trzeciej.

Propozycje zastosowania Tablicy gramatyczno-ortograficznej cz. I:

1. Do ćwiczeń:

- w nauce czytania i pisania,
 - gramatyczno - ortograficznych w klasie 1;
- a) przykładowe ćwiczenia pomocne przy wprowadzaniu liter:
- utrwalanie kształtu litery,
 - poszukiwanie danej litery w schemacie,
 - odtwarzanie wzoru litery,
 - utrwalanie kształtu litery w sylabach i wyrazach,
 - poszukiwanie sylab i wyrazów rozpoczynających się daną literą,
 - utrwalanie różnicowania liter bez kojarzenia z dźwiękiem i w skojarzeniu z dźwiękiem,
 - dobieranie par liter (małych i dużych, pisanych i drukowanych),
- b) przykładowe ćwiczenia analizy i syntezy pod kątem głoskowym i sylabowym:
- podawanie liczby głosek i liter w wyrazie,
 - wyodrębnienie samogłosek i spółgłosek,
 - podawanie liczby sylab,
 - podawanie sylaby ze względu na lokalizację,
 - tworzenie sylab dwu i trzyliterowych, otwartych i zamkniętych,
 - podział lub synteza wyrazu,
 - usprawnianie czytania sylab i wyrazów,
 - przekształcanie wyrazów poprzez zamianę samogłosek i spółgłosek,
 - układanie krótkich zdań



- c) przykładowe ćwiczenia gramatyczno - ortograficzne:
- rozpoznawanie rzeczowników i czasowników,
 - rozpoznawanie liczby pojedynczej i mnogiej,
 - układanie zdań z zastosowaniem np., rzeczowników itp.
 - pisanie wyrazów z „ó” i „rz” wymiennym,
 - pisanie wyrazów z: h, ch, rz, ż, u, ó,
 - pisownia „rz” po spółgłoskach,
 - pisownia skrótów,
 - pisownia wyrazów z „ą” i „ę” i inne...

2. Do ćwiczeń wyrównawczych:

- **indywidualnych i grupowych z dziećmi mającymi trudności w zakresie:**
- a) orientacji przestrzennej:
- kształtowanie rozumienia pojęć kierunku: lewa - prawa strona, góra - dół,
 - wzrokowe rozpoznawanie kierunku ułożenia strzałek (w górę, w dół, w lewo, w prawo, z góry na dół, ukośnie ...),
 - kształtowanie umiejętności rozumienia i operowania pojęciami określającymi stosunki przestrzenne: nad, pod, wyżej, niżej, obok, między, w środku...
 - rozpoznawanie stron świata,
- b) funkcji wzrokowych i słuchowych:
- obserwowanie, porównywanie i różnicowanie elementów występujących w rysunku nauczyciela:**
- rozróżnianie symboli i znaków graficznych,
 - dobieranie (łącznie) par jednakowych lub podobnych elementów,
 - eliminowanie poprzez wykreślanie nie pasujących elementów,
 - zmiana kolejności elementów,
 - dorysowywanie brakujących części rysunku,
- odtworzenie układu elementów:**
- z wzoru,
 - z pamięci,
- tworzenie kompozycji:**
- wyodrębnianie figury z tła,
 - domalowywanie odpowiedniego tła do elementu,
 - wpisywanie figur i innych elementów w koła,
 - dorysowywanie linii,
 - odróżnianie barw, odczytywanie kolorów poszczególnych kół,
 - zamalowywanie kół i zaznaczanie konturów linii określonym kolorem,
 - dorysowywanie nowych linii wybranym kolorem,
- c) sprawności manualnych:
- wzdanie po wzorach linii palcami,
 - pogrubianie konturów linii i owali z zachowaniem kierunku pisma (przeciwieństwo do ruchów wskazówek zegara) dbając o ciągłość linii,
 - wypełnianie kolorem płaszczyzn kół ruchami poziomymi (od lewej do prawej),
 - wypełnianie kolorem płaszczyzn kół ruchami pionowymi (od góry do dołu),
 - wypełnianie kreskami płaszczyzn kół ruchami pionowymi lub poziomymi,
 - łączenie kół dodatkowymi liniami - falistymi lub prostymi: po śladzie narysowanym przez nauczyciela (kropkowanym, linią przerywaną, dokończanie narysowanych linii),
 - rysowanie dodatkowych linii według ustnych wskazówek nauczyciela lub własnego pomysłu,
 - łączenie wyznaczonych punktów linią ciągłą,
 - odtwarzanie eksponowanego wzoru z pamięci,
- d) analizy i syntezy:
- ćwiczenia analizy i syntezy ujęto w punkcie 1.

3. Do pracy z uczniem zdolnym:

- **ćwiczenia dobierane przez nauczyciela indywidualnie dla ucznia**

(rozszerzające zakres wiedzy i umiejętności oraz rozwijające umiejętność logicznego myślenia i twórcze podejście do rozwiązywania problemu).

4. Do ćwiczeń wspomagających terapię logopedyczną:

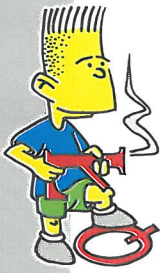
- a) ćwiczenia słuchu fonemycznego:
- ćwiczenia wymowy i zapisu głosek (w izolacji, sylabach, wyrazach),
 - ćwiczenia prawidłowej wymowy i zapisu głosek opozycyjnych,
 - ćwiczenia prawidłowej wymowy i zapisu głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych,
 - utrwalanie pamięciowych mechanizmów mowy np. samogłosek, sylab i połączeń sylabowych,
 - ćwiczenia w utrwalaniu prawidłowej wymowy i zapisu głosek sprawiających duże trudności artykulacyjne,
 - ćwiczenia prawidłowej wymowy i zapisu głosek wadliwie realizowanych przez poszczególnych uczniów np. głoski „r”;
 - ćwiczenia fonologiczne, morfologiczne i syntaktyczne,

5. Do zagadek logicznych i gier;

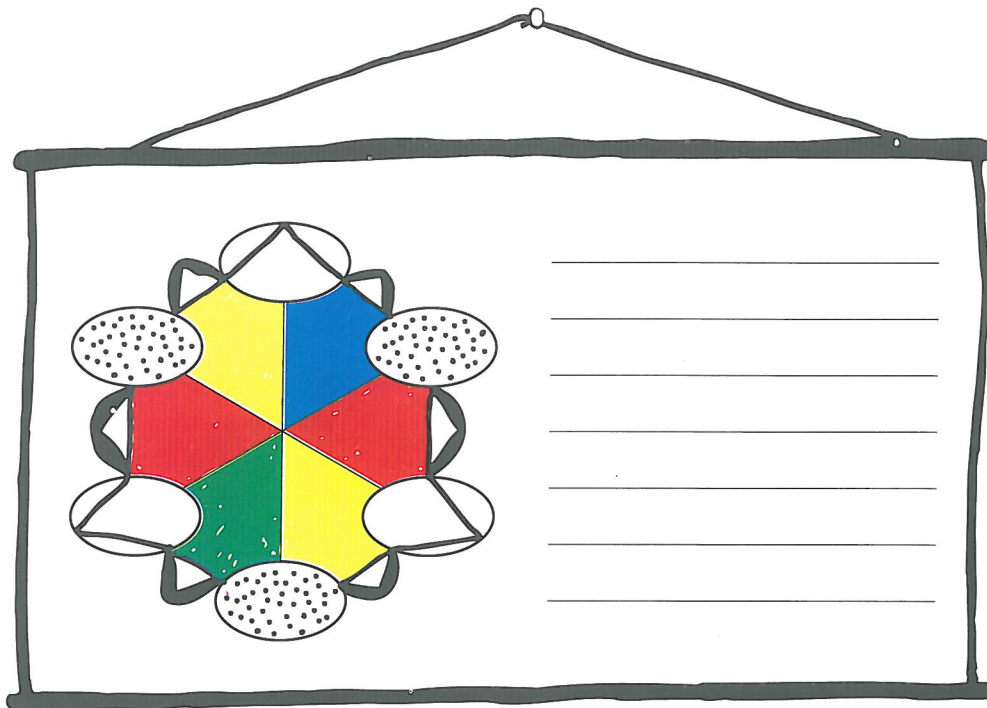
- **ćwiczenia w logicznym myśleniu:**

- uzupełnianie brakujących elementów według określonego kodu,
- rozpoznawanie zmian jakościowych i ilościowych np. co się zmieniło?
- dokonywanie podziału danego zbioru ze względu na kształt, kolor, przeznaczenie itp.,
- propozycje popularnych gier planszowych np. młynek, proste krzyżówki, eliminantki, uzupełnianki i inne,
- modyfikowanie planszy do nowych propozycji gier i konstruowanie opisów tych gier,
- odczytywanie zapisów,

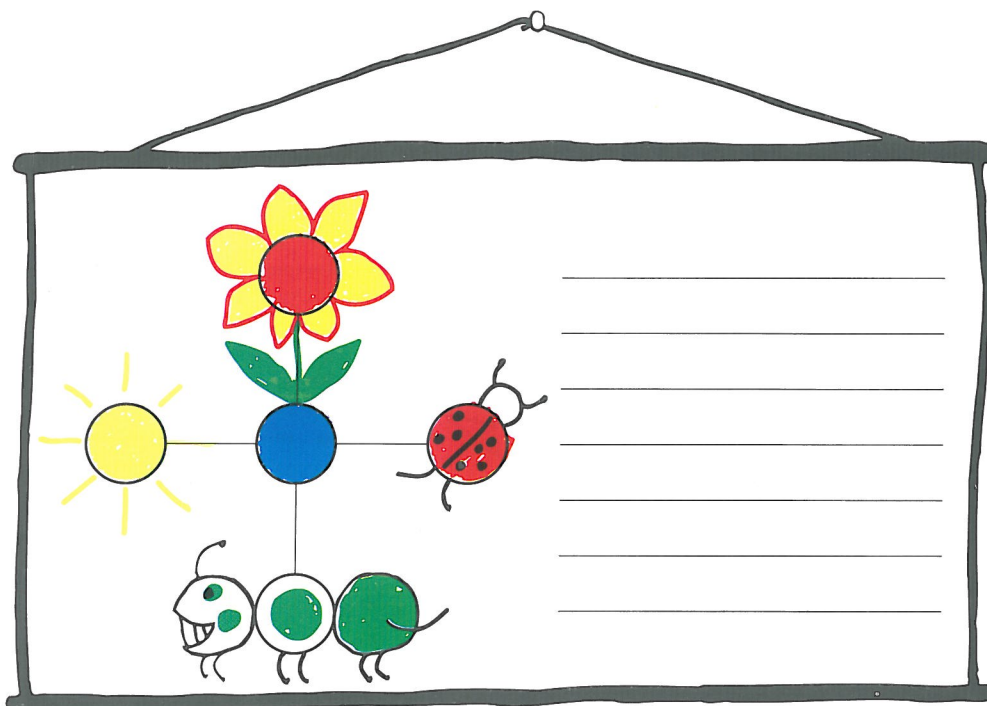
Powyższe propozycje nie wyczerpują skali możliwości zastosowania Tablic gramatyczno - ortograficznych. Różnorodność ćwiczeń i ich odpowiedni dobór do treści nauczania zależy również od inwencji nauczycieli. Pomysłowy nauczyciel będzie potrafił sam lub wspólnie ze swoimi uczniami stwarzać nowe sytuacje zadaniowe korzystając z prezentowanej pomocy dydaktycznej.



Przykładowe ćwiczenia sprawności manualnych



3. Tworzenie kolorowych kompozycji.



4. Ćwiczenia rysunkowe

Przykładowe ćwiczenia gier i zabaw



start

jajo

kury

....

....

....

....

....

jajo

jaja (a)

kaja (k)

kara (r)

kura (u)

kury (y)

1. ZABAWA LINGWISTYCZNA
Zmieniając za każdym razem jedną literę utwórz wyraz „kura”

?

?

?

?

?

?

2. ZABAWA LOGICZNA
Dorysuj brakujący element.



Przykładowe ćwiczenia gier i zabaw

oko - ucho
dom - komin
kwiat - doniczka

3. ZABAWA RYSUNKOWA
Połącz pasujące do siebie obrazki.

→ · 2
 → - 20
 → : 5
 → : 10
 → + 2
 → · 5
 → + 10
 → : 50

4. ZABAWA MATEMATYCZNA
Korzystając ze schematu odpowiedz na pytanie:
co oznaczają poszczególne strzałki? (+ · - :)

Przykładowe ćwiczenia logopedyczne



Diagram showing the letter 'r' in the center, with arrows pointing to syllables: -ok, -ak, -yk, -óg, -az, -ób.

rok

rak

ryk

róg

raz

rób

1. Ćwiczenia prawidłowej wymowy i zapisu głoski r w wygłosie

Diagram showing the letter 's' and 'sz' in the center, with arrows pointing to syllables: sa, ka, a, ale.

sale - szale

ksa - kasa

2. Różnicowanie głosek szumiących i syczących na przykładzie s i sz



Przykładowe ćwiczenia logopedyczne

The diagram shows a central point with red arrows pointing to ten ovals containing consonants: *ɲ*, *ɸ*, *ɟ*, *d*, *k*, *g*, *t*, *z*, *w*, and *b*. The ovals for *ɲ*, *ɸ*, *ɟ*, and *k* are circled in green, while the others are in red.

Word pairs on the right:

- b-p bal-pal*
- d-t dam-tam*
- z-s koza-kosa*
- g-k*
- górnik-kurnik*
- w-ɸ rów-ruf*

3. Ćwiczenia słuchu fonetycznego. Utrwalanie opozycji fonologicznych (dźwięczność - bezdźwięczność)

The diagram shows a central circle with 'sz' in red. Four arrows point to circles containing vowels: *o* (up), *u* (right), *a* (down), and *e* (left). A green arrow points from 'sz' to 'u' with the sound 'uuuu' written above it.

Word pairs on the right:

- sz uuu szumia*
- sz eee szeleszcza*
- sz ooo szokuja*
- sz aaa szamija*

4. Ćwiczenia prawidłowej wymowy gloski sz w izolacji i w połączeniu z samogłoskami

Przykładowe ćwiczenia
analizy i syntezy



Diagram illustrating word construction from syllables:

- tor (central)
- tor → kot
- tor → róg
- kot → sok
- róg → gil
- sok → lis
- gil → lis
- lis → sok

Words listed on the right:

- kot
- tor
- róg
- gil
- lis
- sok
- kok

1. Układanie wyrazów rozpoczynających się
ostatnią literą z poprzedniego wyrazu.

Diagram illustrating word construction from syllables:

- mo (central, highlighted)
- mo → sa
- mo → la
- mo → lot
- mo → nia
- sa → la
- lot → nia
- la → sek

Words listed on the right:

- klasa
- sala
- samolot
- lotnia
- lasek

2. Układanie z sylab wyrazów.



Przykładowe ćwiczenia analizy i syntezy

na końcu wyrazu
t, r
na początku: u

3. Rozpoznawanie słuchowe głosek w wygłosie i nagłosie i zapisywanie ich za pomocą liter.

samochód
komoda
morze
pismo
motor

4. Uzupełnianie brakujących sylab.

Przykładowe ćwiczenia
w nauce czytania i pisania



S - s
M - m
O - o

1. Dopisywanie liter pisanych.

mucha
korek
domu
kocha
murek
komu

2. Odczytywanie wyrazów z sylab.



**Przykładowe ćwiczenia
w nauce czytania i pisania**

The diagram shows a central point with lines connecting to six letters in ovals: 'a' (top), 'r' (left), 'y' (right), 'm' (bottom-left), 'k' (bottom-right), and 'b' (bottom). Checkmarks are placed above each letter: blue for 'r', 'y', and 'k'; red for 'a' and 'm'; and blue for 'b'. To the right of the diagram, the following words are written on lined paper:

- ryba
- ryk
- rak
- my
- krab
- mak
- bak

3. Wybieranie liter do pisania wyrazów.

The diagram shows a central yellow oval with the word 'ma' inside. It is connected to four other ovals: 'Ala' (left), 'psa' (right), 'Azor' (top), and 'kości' (bottom). To the right of the diagram, the following sentences are written on lined paper:

- Ala ma psa
- Azor ma kości

4. Układanie i odczytywanie zdań.

Przykładowe ćwiczenia gramatyczno-ortograficzne



kot - co?
 nan - kto?
 sok - co?

1. Łączenie określonych rzeczowników z pytaniami.

koj - sok
 soj - soj
 tok - kot

2. Tworzenie wyrazów czytanych wspak.



Przykładowe ćwiczenia gramatyczno-ortograficzne

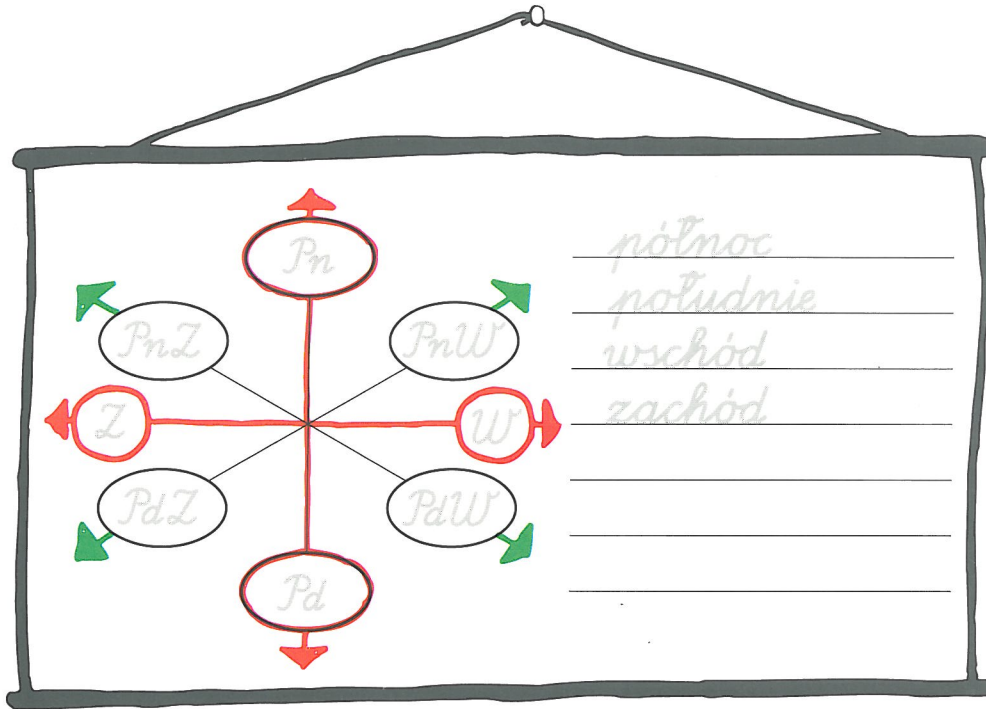
kot - l.p.
kozy - l.mn.
psy - l.mn.

3. Określanie liczby rzeczowników.

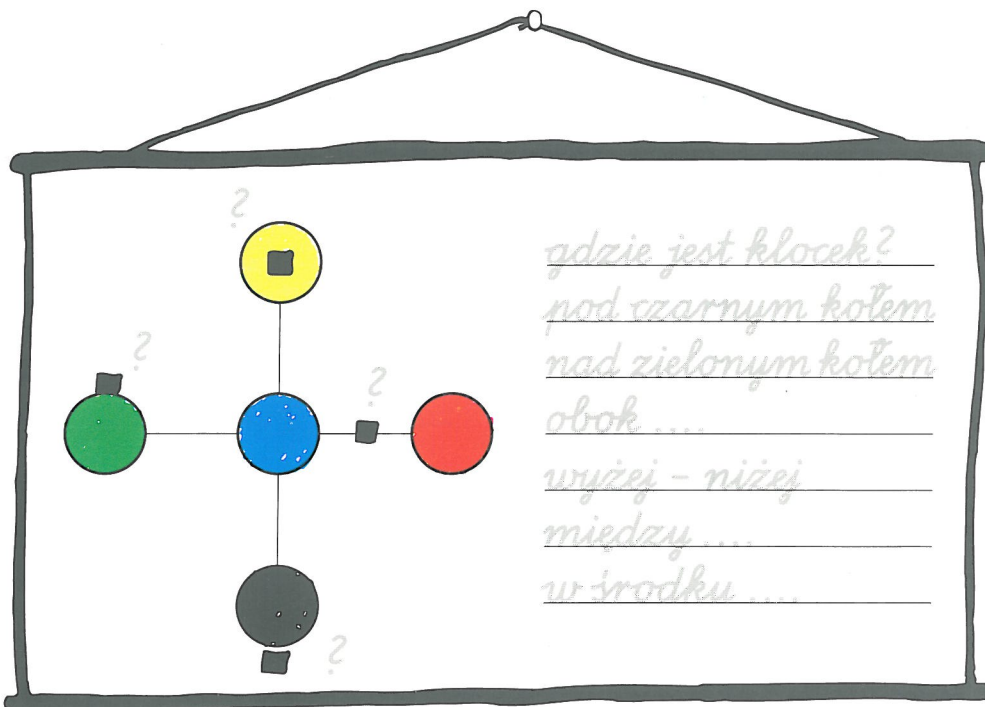
ó bo o
dól → doty
rów → rowy

4. Wyjaśnianie pisowni z „ó” wymiennym.

Przykładowe ćwiczenia orientacji przestrzennej



1. Kierunki świata



2. Operowanie pojęciami określającymi stosunki przestrzenne i kolory.



Przykładowe ćwiczenia orientacji przestrzennej

The board features a central diagram of a hexagon with a vertical line through its center. The hexagon is divided into six triangles. The top-left triangle contains a red 'P', the top-right contains a green 'b', the middle-left contains a green 'd', the middle-right contains a green 'p', the bottom-left contains a red 'P', and the bottom-right contains a green 'b'. Surrounding the hexagon are six ovals: top (green 'P'), top-left (green 'V' and 'J'), top-right (green 'V' and 'J'), bottom-left (green 'J.'), bottom (green 'P'), and bottom-right (green 'L'). To the right of the diagram is a list of letters on horizontal lines: 'P', 'J', and four blank lines.

3. Odszukiwanie identycznych figur.

The board features a diagram of six circles arranged in a 2x3 grid. The top row has three circles, and the bottom row has three circles. Arrows connect the circles: a red arrow from the top-left to top-middle, a red arrow from the top-middle to top-right, a yellow arrow from the top-middle to top-left, a yellow arrow from the top-middle to top-right, a green arrow from the top-middle to top, a green arrow from the top-middle to bottom-middle, a blue arrow from the top-left to bottom-left, a blue arrow from the top-right to bottom-right, a red arrow from the bottom-middle to bottom-left, a red arrow from the bottom-middle to bottom-right, a yellow arrow from the bottom-middle to bottom-left, and a blue arrow from the bottom-middle to bottom.

To the right of the diagram is a legend on horizontal lines:

- prawo
- ↓ dół
- ← lewo
- ↑ góra

Below the legend are four blank horizontal lines.

4. Rozpoznawanie kierunku ułożenia strzałek
górną-dół, prawo-lewo.

**Przykładowe ćwiczenia
funkcji wzrokowych**



a - nie pasuje

1. Dobieranie jednakowych elementów.
Wykreślanie nie pasujących elementów.

dom, ka, ko, r, ra, T, ta

kamera

kometa

2. Wyszukiwanie z rozsypanek sylab.
Tworzenie wyrazów.



Przykładowe ćwiczenia funkcji wyrazowych

A diagram showing the relationships between the words 'Tom', 'naki', 'zab', 'zely', and 'baki'. 'Tom' is at the top, 'naki' is to the left, 'zab' is at the bottom left, 'zely' is to the right, and 'baki' is at the bottom right. 'tom' is written at the very bottom. Red arrows point from 'naki' to 'zab' and from 'zab' to 'zely'. To the right of the diagram, there are handwritten notes on lined paper:

- { T-t
- { Tom - tom
- { n-b
- { naki - baki
- { a-e
- { zab - zely
- { l.p. l.mn.

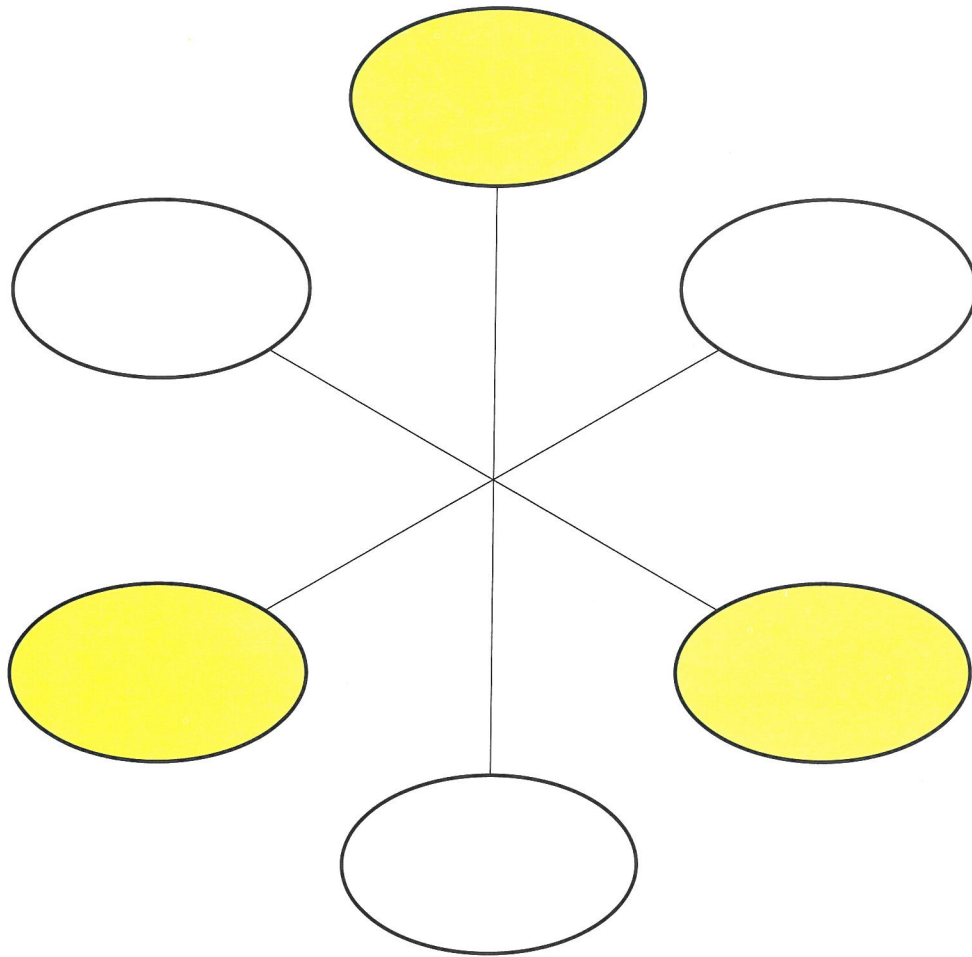
3. Wyszukiwanie różnic w parach wyrazów.

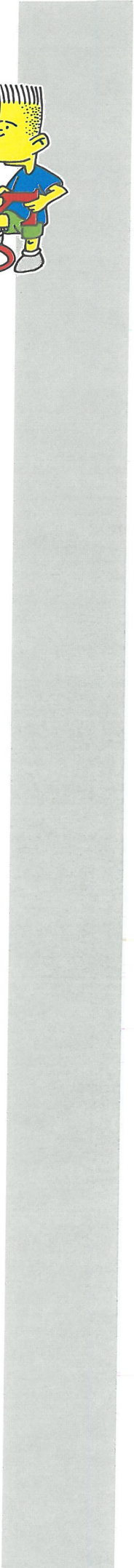
A diagram showing the syllable 'ko' in the center, connected to 'par' above, 'szy' to the left, 'wac' to the right, and 'wac' below. To the right of the diagram, there are handwritten words on lined paper:

- parkowac - park
- szukowac - szuk

4. Czytanie wyrazów utworzonych z sylab.
Szukanie ukrytych wyrazów w podanych wyrazach.

moje własne pomysły







moje własne pomysły

